

МУГАЛЛИМ ХАМ ЎЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҶ



ISSN 2181-7138

№ 1 / I 2021 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия аъзалары:

Маъсет АЙЫМБЕТОВ
Нафмет АЙЫМБЕТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Өсербай ӨЛЕЎОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Кеңесбай ДАУЛЕТЯРОВ
Гўлнара ЖУМАШЕВА
Батырбек КАИПБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Гулмира КАРЛЫБАЕВА
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ризамат ШОДИЕВ
Ойбахор ШАМИЕВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРТАШЕВА

Шўлкемлестириўшилер:

**Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириў
Министрлиги, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы**

**Ўзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды**

**Қарақалпақстан Баспа сўз хам
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гуўалық
берилген.**

**Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz**

Журналға келген мақалаларға жуўан қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған ўзиндилер «Мугаллим хам ўзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шарт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледи. Мақалада келтирилген мағлўматларға автор жуўапкер.

МАЗМУНЫ

БАСЛАЎҲИ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Mardonov Sh.Q., Abdullayev A.A. Maktabgacha ta'lim muassasasi va maktab hamkorligi	4
Mahmudova D.B. Maktabgacha ta'limda qo'llaniladigan o'yinlar va ularni tashkil etish metodikasi	8
Shanasirova Z.Yu. Xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash hamda nutqini rivojlantirish	13
Abdullayeva M.Dj. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning estetik rivojlanishidagi o'ziga xos xususiyatlar	17
Narimbayeva L.K. Maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning ahamiyati	20
Nosirova R.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa ta'limi va tarbiyasining mohiyati ..	22
Xolmatova S.K. Maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishda Sharq mutafakkirlari fikrlaridan foydalanish ahamiyati	26
Maripova N.H. Maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya	28
Sanakulova A.R. Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlarida huquqiy tarbiyani rivojlantirish	31
Teshabayeva Z.S. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ekologik tarbiya maqsadi	34
Nasirova Z.X. O'yin turlari: ijodiy o'yinlar, qoidali o'yinlar, milliy o'yinlarning o'ziga xos xususiyatlari	38
Shanasirova Z.Yu. Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashning ahamiyati	43
Jo'raboyev A.B. Maktabgacha ta'lim tizimida ma'naviy qadriyatlarini singdirish amaliyoti	48
Abdullayev A.A. Maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlik qilish va tashkil etishning zamonaviy usullari	51
Achilova M.S. Maktabgacha ta'lim muassasalarida estetik tarbiyaning mazmuni	55
Ochilov F.I., Xusanova N.B. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy pedagogik kompetentsiyalarni shakllantirish talablari	58
Narimbetova Z.A., Asqarova N.J. Boshlang'ich sinf matematika darslarida didaktik o'yinlarning ahamiyati	62
G'ulomova X. Boshlang'ich sinf o'qish darslarida maqollar estetikasi	67
Умарова З.А. Бошланғич таълимда педагогик жараён	70
Жабборова О.М., Сайидғаниева З.С. Бошланғич таълим педагогикаси: мазмун ва моҳият	74
Quzmanova G.B., Ergasheva M.E. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ota-onalar yig'ilishini samarali tashkil etish	78
Мамадалиев К.Р. Бошланғич таълим йўналиши ўқув фанлари тузилмаси ва замонавий ўқув адабиётларини яратиш принциплари	80
Тожибоева Г.Р., Крымская Э. Проблемы развития творческих способностей в процессе становления будущего учителя начальных классов	86

ТИЛ ҲАМ ӘДЭБИЯТ

Матчинов С., Холикулова Ф. Ўқувчиларнинг нутқий кўникмаларини шакллантиришда матнинг лингводидактик таҳлили	91
Шерматова У.С., Жабборова О.М. Самостоятельное чтение и интерпретация правды жизни	95

so'zlardan ko'ra rasmlarning ta'siri ayniqsa qatta bo'ladi. Bola kitobdagi rasmlarni qayta-qayta o'z o'rtoqlariga, kattalarga, qo'g'irchog'iga «o'qib» berish bilan uning mazmunini o'z xotirasida mustahkamlaydi. Kitobdagi chiroyli, yorqin rasmlar bolalarning badiiy didini tarbiyalaydi. Qattalar mehnati, qahramonlik, shuningdek, ona Vatanga bo'lgan muhabbat, do'stlik, birodarlik, bolalarning ota-onalariga nisbatan mehribon bo'lishlari kabi mavzularda yozilgan hikoyalar bolalarga tushunarlidir.

Adabiyotlar:

1. Yegorov A.V. Nurmatov F.A. Suzish va uni o'qitish metodikasi. Ma'ruza matnlari. – T.: 2002 y.
2. Orexova A.V. Differensirovanniy podxod pri izuchenii dissipliny «Plavanie» studentami razlichnykh sportivnykh spetsializatsiy: Avtref.dis. ...kand.ped.nauk / A.V. Orexova. – SPb., 2002. – 21 s.
3. Sobirova O.A. "Suzish" medesina nashriyoti. – T.: 1993
4. Sportivnoe i voenno-prikladnoe plavanie: Uchebnik / Pod red. prof. O.V. Novosel'seva. – SPb.: VIFK, 2005. – 584 s.

РЕЗЮМЕ

Maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning estetik rivojlanishidagi o'ziga xos xususiyatlar o'rganilgan. Bilamizki, jamiyatimiz va davlatimiz oldida turgan dolzarb vazifalardan biri inson to'g'risida g'amxo'rlik qilish, yosh avlodni yetuk shaxs, zamonamiz talablariga javob beradigan, bilimdon, yuksak ma'naviyatli, e'tiqodi mustahkam, irodasi kuchli, xalq, Vatan uchun jon kuydiradigan komil inson qilib tarbiyalash va voyaga yetkazishdir.

РЕЗЮМЕ

В статье исследуются особенности эстетического развития дошкольников. Мы знаем, что одна из актуальных задач, стоящих перед нашим обществом и государством, - это забота о людях, чтобы подрастающее поколение было зрелым, образованным, задорным, волевым, волевым, людьми, Его надо воспитывать. и воспитанный как идеальный человек, увлеченный своей родиной.

SUMMARY

The article examines the peculiarities of the aesthetic development of preschool children. We know that one of the urgent tasks facing our society and state is to take care of the people, to make the younger generation mature, educated, high-spirited, strong-willed, people, it is to be brought up and brought up as a perfect person who is passionate about his homeland.

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MA'NAVIIY-AXLOQIIY TARBIYALASHDA XALQ OG'ZAKI IJODI NAMUNALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Narimbayeva L.K.

TVChDPI Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: ma'naviy-axloq, tarbiya, ta'lim, xalq og'zaki ijodi, ertak, maktabgacha ta'lim, oila.

Ключевые слова: духовность, воспитание, образование, фольклор, сказки, дошкольное образование, семья.

Key words: spirituality, upbringing, education, folklore, fairy tales, preschool education, family.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy kamolotida oila va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'rganiladigan topishmoq, topishmoqli ertaklarning ta'lim-tarbiyaviy ahamiyati, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida

maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning samarali shakl va metodlari, maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining hamkorligi yoritib beriladi.

Topishmoq azaldan xalq pedagogikasining oliy namunasi hisoblanadi. Zero, xalq og'zaki ijodining eng qadimgi va eng faol janrlaridan biri ham topishmoq hisoblanadi. Topishmoqlar inson, ijtimoiy hayot va tabiat hodisalari bilan chambarchas bog'langan bo'lib, hammavaqt real zaminga asoslanadi. Unda atrofimizni o'rab turgan moddiy dunyodagi turli narsalar aks etadi. Har bir topishmoq o'ziga xos shakl va mazmunga ega bo'lgan mustaqil bir asardir. Unda falsafiy, tarixiy, etnografik belgilar, tushunchalar, hodisalarning mohiyati nihoyatda go'zal obrazli ifodalar bilan aks ettiriladi.

Topishmoq aytish, asosan, bolalarning soʻz boyligini oshirish, hayot va uning hodisalari haqidagi tushunchalari va tasavvurlarini, idroki va mulohaza qobiliyatini kengaytirishda tarbiya vositasi hisoblanadi. Ular tarbiyalanuvchilarni koʻproq narsa va buyumlarni, tabiat va uning hodisalarini idrok qilishga yordam beradi. MTM (maktabgacha taʼlim muassasasi) da maktabgacha yosh davrida bolalarga topishmoq aytish, uning javobini topish va xulosalar chiqarish bolalarni faqatgina oʻsha aytilayotgan topishmoqning javobini topish uchun harakat qilishidagina emas, balki bolalar oʻrtasida bir-biriga mehr, doʻstlik, oʻrtoqlik, hamjihat boʻlib vashash kerakligi haqida fikrlar bildiriladi

MTT (maktabgacha ta'lim tizimi)da xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga yo'naltirilgan pedagogik jarayonlarni takomillashtirishda MTT pedagog-tarbiyachilar tomonidan bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyasida amalga oshiriladigan ishlarining mazmun-mohiyati va yo'nalishiga ko'ra rejalashtirish va tashkil qilish funksiyalari quyidagi jarayonlarda amalga oshiriladi:

maqsadi, vazifasi va shakliga ko'ra turli mashg'ulot va uchrashuv, suhbat jarayonlarini rejalashtirish va loyihalashtirish:

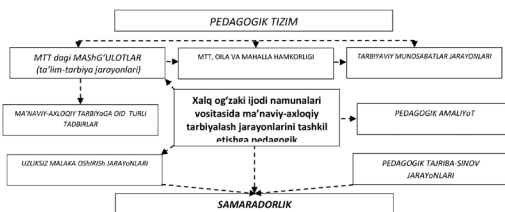
modellashtirish, ya'ni tashkil qilinadigan pedagogik jarayonlarda tarbiyalanuvchilarning ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalanishlari uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratish va ularning imkoniyatlarini inobatga olgan holda faolligini ta'minlash bo'yicha vazifalarni oldindan belgilash;

yaratilgan shart-sharoitlar va mavjud vaziyatlarga ko'ra tarbiyalanuvchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiyalanganlik darajalarini nazorat qilish, ibrat, namuna ko'rsatish, tahlil qilish va ob'ektiv baholash asosida rag'batlantirish.

MTTda bolalarni xalq og‘zaki ijodi namunalari vositasida ma’naviy-axloqiy tarbiyalash tizimini takomillashtirishda sanab o‘tilgan pedagogik jarayonlarning o‘zaro bog‘liqligi va aloqadorligini ta’minlash uchun pedagogik yondashuvni tatbiq qilish zarur (1-chizma).

Ushbu modelning amaliyotga tatbiq etilishi xalq og‘zaki ijodi namunalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalash tizimini takomillashtirishdagi ustuvor masalalarni ijobiy hal etishga olib keladi deb izohlagan o‘z tadqiqot ishida D.A.Abdurahimova.

Xalq og‘zaki ijodi namunalari
vositasida maktabgacha
yoshdagi bolalalarni ma’naviy-
axloqiy tarbiyalash tizimini
takomillashtirishda falsafiy,



1 chizma. MTT va oilada xalq og‘zaki ijodi namunalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma’naviy-axloqiy tarbiyalashga yo‘naltirilgan pedagogik jarayonlarni takomillashtirish mexanizmi

milliy-ma'naviy, psixologik, pedagogik yondashuvning mazmun va mohiyatini anglashga erishiladi, maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda ijtimoiy omillarning ta'sirini hisobga olish hamda ma'naviy - axloqiy tarbiyani o'zida mujassamlashtirgan xalq og'zaki ijodi namunalariga tayanish zarur.

Xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash tizimini takomillashtirishda oila, mahalla, MTT hamkorligi mexanizmini hayotga tatbiq etish o'zining ijobiy samarasini berdi.

Demak tarbiyalanuvchi shaxsining individualligi va noyobligini hisobga olgan holda ota-onalar va keng jamoatchilikning yoshlarni xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida ma'naviy-axloqiy tarbiyalash uchun hissa qo'shishga shaxsan mas'ul ekanligini, ota-onalarning o'zlari milliy qadriyatlarimizning bosh bo'g'ini xisoblangan xalq og'zaki ijodi namunalari alla, ertak, maqol, topishmoqlarni bilishi, bu borada ularning xalq og'zaki ijodi namunalari to'g'risida bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishini yanada takomillashtirish, yosh ota-onalarni pedagogik va psixologik bilimlar bilan qurollantirish, bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga xizmat qiluvchi uslubiy qo'llanmalar, risolalar va bukletlarni chop etish va tarqatish orqali yosh oilalarga oilaviy munosabatlar, ma'naviy-axloqiy tarbiya to'g'risidagi bilimni oshirishda ko'maklashish maqsadga muvofiq ekanligini ko'rib chiqdik.

Adabiyotlar:

1. Rasulx'jaeva M.A. Bolalarni hayvonot olami bilan tanishtirish orqali axloqiy sifatlarini shakllantirish texnologiyasi. Uslubiy qo'llanma - T.: "Ilm-Ziyo Zakovat" 2020.
2. G.Tulenova, X.Xo'jayev P.Xo'jayeva. "Jismoniy tarnazariyasi va metodikasi". T.: Ilm ziyo. 2012
3. Xasanboyeva O.U. va boshq - Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. - O'quv qo'llanma - T.: Ilm ziyo. 2012
4. Xasanboeva O. va boshq - Oila pedagogikasi. O'quv qo'llanma - T.: "Aloqachi", 2007 y.

РЕЗЮМЕ

Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning ahamiyati tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется значение использования фольклора в духовно-нравственном воспитании дошкольников.

SUMMARY

The article analyzes the importance of the use of folklore in the spiritual and moral education of preschool children.

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA MUSIQA TA'LIMI VA TARBIYASINING MOHIYATI

Nosirova R.X.

TVChDPI Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: hayot, go'zallik, musiqa, ta'lim, tarbiya, vazifa, ijod, tabiat, maktabgacha ta'lim muassasi, estetik munosabat.

Ключевые слова: жизнь, красота, музыка, образование, воспитание, задача, творчество, природа, дошкольное учреждение, эстетическая установка.

Key words: life, beauty, music, education, upbringing, task, creativity, nature, preschool, aesthetic attitude.